

Nr 178.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 14 och 30 §§ förordningen den 21 december 1945 (nr 823) om nöjesskatt; given Stockholms slott den 21 mars 1952.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till förordning angående ändrad lydelse av 14 och 30 §§ förordningen den 21 december 1945 (nr 823) om nöjesskatt.

GUSTAF ADOLF.

Per Edvin Sköld.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås, att statens biografbyrå skall få befogenhet att meddela bindande förhandsbesked, huruvida visning av viss film fyller förutsättningarna för nöjesskattebefrielse enligt 14 § nöjesskatteförordningen. Därutöver föreslås vissa smärre jämkningar i förordningen.

Förslag

till

förordning angående ändrad lydelse av 14 och 30 §§ förordningen den 21 december 1945 (nr 823) om nöjesskatt.

Härigenom förordnas, att 14 och 30 §§ förordningen den 21 december 1945 om nöjesskatt skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

Gällande lydelse:

14 §.

För nöjestillställning, som tjänar vetenskapligt ändamål, skall nöjesskatt icke utgå.

Ej heller skall nöjesskatt utgå för nöjestillställning, som anordnas i undervisnings- eller uppfostrings-syfte och som med hänsyn till sitt innehåll jämväl är ägnad att tjäna sådant syfte.

30 §.

Den som — — — av beslutet.

I länsstyrelsens — — — — nu sagts.

Föreslagen lydelse:

14 §.

För annan nöjestillställning än biograf föreställning skall nöjesskatt icke utgå, därest tillställningen med hänsyn till sitt innehåll är ägnad att tjäna vetenskapligt ändamål eller uppfostrings-, undervisnings- eller uppfostrings-syfte.

Ej heller skall nöjesskatt utgå för biograf föreställning med film, vars visning enligt särskilt, före föreställningens hållande lagakraftvunnet förhandsbesked förklarats vara ägnad att tjäna sådant ändamål eller syfte som avses i nästföregående stycke. Det ankommer på statens biografbyrå att efter framställning meddela förhandsbesked som nyss sagts.

30 §.

Den som — — — av beslutet.

I länsstyrelsens — — — — nu sagts.

Över beslut av statens biografbyrå i ärende angående förhandsbesked enligt 14 § må besvär anföras av den som påkallat beskedet, så ock, å kronans vägnar, av skattedirektören

Gällande lydelse:

*Föreslagen lydelse:
hos överståthållarämbetet. Rörande
dylika besvär gäller vad om besvär
över statens biografbyrås beslut sär-
skilt stadgas.*

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1952.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 mars
1952.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL.

Efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, fråga om *vissa ändringar i förordningen om nöjesskatt* samt anför därvid följande.

Inledning.

I skrivelse den 27 februari 1951 anmälde *riksräkenskapsverket*, att 14 § nöjesskatteförordningen — med bestämmelser om skattefrihet för nöjestillställningar, som tjäna vetenskapligt ändamål eller undervisnings- eller uppfostringssyfte — i fråga om biografreställningar hade visat sig svår att tillämpa, och hemställde, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder för dess ändring. Med anledning härav uppdrog Kungl. Maj:t den 15 juni 1951 åt *1949 års filmkommitté* att verkställa utredning och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag i ämnet.

På grund av detta uppdrag har kommittén i skrivelse, som inkommit den 11 januari 1952, föreslagit vissa ändringar av 14 och 24 §§ nöjesskatteförordningen. Förslaget har varit föremål för remissbehandling.

Gällande bestämmelser och deras tillämpning.

14 § förordningen den 21 december 1945 (nr 823) om nöjesskatt har nu följande lydelse.

»För nöjestillställning, som tjänar vetenskapligt ändamål, skall nöjesskatt icke utgå.

Ej heller skall nöjesskatt utgå för nöjestillställning, som anordnas i undervisnings- eller uppfostringssyfte och som med hänsyn till sitt innehåll jämväl är ägnad att tjäna sådant syfte.»

Paragrafen hade sin motsvarighet redan i vår första nöjesskatteförordning, av år 1919. Vid 1945 års revision av nöjesskattebestämmelserna fick den sin nuvarande utformning. Rörande tolkningen av paragrafens andra

stycke, vad angår tillställningar i undervisningssyfte, uttalade dåvarande departementschefen (prop. 1945:344 s. 47), att det för skattefrihet borde krävas, att undervisningen vore av allmänt värde för samhället och meddelades genom kvalificerad anordnare samt att den icke utövades i rent vinningssyfte. För tillställningar i uppfostringssyfte borde i huvudsak samma förutsättningar för skattefrihet gälla. Beträffande ett förslag av länsstyrelsen i Örebro län, att statens biografbyrå skulle få befogenhet att på särskilt sätt stämpla verkligt goda, till undervisning och uppfostran tjänande filmer och att förevisning av dessa filmer skulle undantagas från nöjesskatt, framhöll departementschefen samtidigt, att skattefrihet för dylik filmförevisning torde föreligga redan på grund av stadgandet i 14 §:s andra stycke, under förutsättning att tidigare angivna villkor även i övrigt vore uppfyllda.

Först under de allra senaste åren har i mera nämnvärd omfattning blivit föremål för prövning, i vilken mån 14 § nöjesskatteförordningen i praktiken är tillämplig i fråga om biografföreställningar. Vissa utslag av regeringsrätten föreligga sålunda numera. För visning av filmen Sampo Lappelill har nöjesskatt förklarats icke skola utgå (R 1950 not. Fi 839 m. fl.). I andra fall har utgången däremot blivit den motsatta. Beträffande filmen Kon-Tiki med förfilmen I fetischmannens spår har regeringsrätten uttalat, att det ej kan anses, att visningen tjänat vetenskapligt ändamål eller att den anordnats i undervisnings- eller uppfostringssyfte (R 1951 not. Fi 105 m. fl.). Icke heller visning av filmen Vi vill ha ett barn har ansetts anordnad i undervisnings- eller uppfostringssyfte (R 1951 not. Fi 126 m. fl.). Vad slutligen angår filmen Kärlekslivets offer ha anförda besvär med yrkande om skattefrihet lämnats utan bifall med motivering, att — oavsett att filmen med hänsyn till vad som upplysts måste antagas vara ägnad att tjäna till upplysning i sexualhygieniska frågor — berörda föreställningar uppenbarligen anordnats i huvudsakligt syfte att av desamma erhålla vinning och att vid sådant förhållande skattebefrielse jämlikt 14 § nöjesskatteförordningen icke kan ifrågakomma (R 1951 not. Fi 412 m. fl.).

Frågan om skattebefrielse enligt 14 § prövas i första hand av den lokala uppborndsmyndigheten, d. v. s. drätselkammare eller kommunalnämnd. Uppborndsmyndighetens beslut granskas och besvär däröver avgöras av länsstyrelsen. I sin tidigare nämnda skrivelse den 27 februari 1951 redogör riksräkenskapsverket för resultaten av en undersökning, hur länsstyrelser och städernas uppborndsmyndigheter tagit ställning till spörsmålen om skattebefrielse för bl. a. de nyss angivna filmerna. Av redogörelsen framgår, att meningarna i hög grad ha växlat härvidlag. De flesta länsstyrelserna ha medgett skattebefrielse också för de filmer, som enligt regeringsrättens senare utslag skulle beskattas. De kommunala uppborndsmyndigheterna ha delvis varit mera restriktiva. Som belysande exempel må nämnas, att i samtliga de nitton län, där vederbörande länsstyrelse ansett skatt icke böra utgå för filmen Kon-Tiki, uppborndsmyndigheterna i en eller flera städer

haft den motsatta uppfattningen. Länsstyrelsen i ett län har haft att pröva besvär över tjugosex uppbördsmyndigheters beslut rörande samma film.

Riksräkenskapsverket påpekar i sin skrivelse vidare, att dess revision genom de regeringsrättens utslag, enligt vilka förutsättningar för skattebefrielse saknas, ställes inför uppgiften att — något år efter föreställningarna — i den mån så är möjligt i anmärkningar framställa krav på nöjesskatt för alla de föreställningar med de berörda filmerna, vilka tidigare betraktats som skattefria.

1949 års filmkommittés förslag.

Efter att ha redogjort för de olägenheter, som den nuvarande ordningen i många fall vållat både myndigheter och filmproducenter, anför kommittén, att den i likhet med samtliga berörda parter anser denna ordning orimligt tungrodd och tidsödande. Att övergå till ett system, enligt vilket en central myndighet skulle meddela bindande förhandsbesked beträffande frågan, om 14 § nöjesskatteförordningen är tillämplig för en viss film, skulle därför bespara myndigheter och enskilda både arbete och kostnader.

Det lämpligaste organet för sådana förhandsbesked är enligt kommitténs mening statens biografbyrå. För ändamålet bör denna ha rätt att tillkalla erforderlig expertis. Besked skall meddelas efter ansökan av filmproducent eller biografägare, dock icke förrän filmen är färdig att visas för allmänheten. Beslut om rätt till skattebefrielse skall anges på det censurintyg, som medföljer filmen. Producenten eller biografägaren bör kunna överklaga biografbyråns beslut hos Kungl. Maj:t.

Kommittén framhåller därefter följande.

Det ligger emellertid i sakens natur, att gränsen mellan underhållnings- och undervisningsfilm ibland kommer att bli svår att dra. Kommittén anser, att man till undervisningsfilm måste räkna sådan film, som inte bara innehåller undervisande inslag utan där det undervisande inslaget är starkt framträdande. All god film kan visserligen anses som uppfostrande eller undervisande, men det är icke avsikten med denna bestämmelse att medge någon allmän nöjesskattebefrielse åt konstnärligt högtstående film, varvid en gränsdragning skulle bli ytterst besvärlig.

Enligt kommittén torde den ursprungliga avsikten med bestämmelsen i 14 § nöjesskatteförordningen ha varit, att biljettpriserna skulle kunna sänkas för undervisningsfilmer, så att skattebefrielsen kom publiken till godo. En sådan prissänkning antages emellertid nu ha mycket liten betydelse för publiken. Kommittén uttalar, att det förefaller uppenbart, att skattebefrielsen bör komma filmens producent till godo. Det är denne, som har satsat kapital i ett ekonomiskt osäkert kulturellt företag och som ytterst meddelar den undervisning staten vill stödja. En dylik skattebefrielse säges vara en av förutsättningarna för att undervisningsfilm överhuvud skall kunna komma till stånd i filmindustriens nuvarande kritiska läge.

Eftersom nöjesskatten tekniskt är en angelägenhet uteslutande för biografägaren, finner kommittén det svårt att i nöjesskatteförordningen föreskriva något om kompensation åt producenten för skattebefrielse åt biografägaren. Kommittén föreslår därför i stället, att nöjesskatten av biografägaren på vanligt sätt levereras till den kommunala uppborndsmyndigheten och därefter av denna utbetalas direkt till producenten. Det besvär, som härigenom åsamkas kommunerna, kan icke bli stort, eftersom det rör sig om högst en å två filmer om året. Eventuellt skulle kommunerna kunna gottgöras för sitt arbete med någon procent av de influtna medlen.

Kommittén föreslår, att 14 § nöjesskatteförordningen får följande lydelse.

»1. För nöjestillställning, som tjänar vetenskapligt ändamål, skall nöjesskatt icke utgå.

2. För biografföreställning av filmprogram som av Statens Biografbyrå anses äga huvudsakligen undervisande eller uppfostrande karaktär, skall nöjesskatten återbetalas till huvudfilmens producent.»

Kommittén föreslår vidare, att till 24 § lägges ett andra stycke, så att paragrafen får följande lydelse.

»Det åligger kommun att till statsverket inleverera staten tillkommande andel av influten nöjesskatt.

Det åligger vidare kommun att för biografföreställning som sagts i 14 § 2 mom. ovan inleverera nöjesskatten till huvudfilmens producent.»

Avslutningsvis framhåller kommittén, att med den föreslagna ordningen kortfilmerna bli otillräckligt kompenserade men att deras problem torde få lösas i annat sammanhang.

Remissutlåtandena över kommittéförslaget.

Över filmkommitténs förslag ha, efter remiss, utlåtanden avgetts av statskontoret, riksräkenskapsverket, statens biografbyrå, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Kronobergs, Kalmar, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Värmlands, Gävleborgs, Västernorrlands och Norrbottens län, Föreningen Sveriges filmproducenter, Svenska filmsamfundet, Sveriges filmuthyrareförening u. p. a., Sveriges biografägareförbund, Folketshusföreningarnas riksorganisation, Svenska landskommunernas förbund och Svenska stadsförbundet. Överståthållarämbetet och länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län ha bifogat yttranden av resp. stadskollegiet i Stockholm och drätselkammaren i Göteborg.

Vad kommittén föreslår om en central bindande förhandsbedömning av förutsättningarna för nöjesskattebefrielse tillstyrkes av remissinstanserna, med eller utan hänvisning till den

nu tillämpade ordningens avigsidor. Endast *överståthållarämbetet* anmäler i viss mån avvikande mening. Ämbetet vitsordar visserligen behovet av ett centralt organ med uppgift att verkställa avsedd förhandsbedömning. Innan kommitténs förslag lägges till grund för lagstiftning, bör emellertid enligt ämbetets mening en mera ingående utredning verkställas angående den rättsliga innebörden av de förhandsbesked som skulle lämnas, de former under vilka bedömningsorganet skulle utöva sin verksamhet samt besvär-rätten.

Föreningen Sveriges filmproducenter fäster uppmärksamheten på att det för producenten skulle vara värdefullt att kunna få en film förhandsbedömd redan på manuskriptstadiet. Föreningen är å andra sidan fullt på det klara med svårigheterna härvidlag. Även någon form av preliminära, icke bindande besked om bedömningsorganets principiella inställning skulle emellertid vara av betydelse. Föreningen utgår från att hinder i varje fall icke kommer att möta för förhandsdiskussioner mellan producenten och bedömningsorganet.

Frågan om förhandsbedömningen bör anförtros åt statens biografbyrå har föranlett ett par särskilda uttalanden.

Riksräkenskapsverket anför i sammanhanget följande.

Med hänsyn till att avgörandena, huruvida visst filmprogram skall medföra befrielse från nöjesskatt, kunna medföra betydande ekonomiska konsekvenser för statsverket kunde givetvis ifrågasättas, att beslutanderätten borde ligga hos Kungl. Maj:t. Emellertid har riksräkenskapsverket ansett sig böra stanna för att förorda att beslutanderätten anförtros åt statens biografbyrå. Den erforderliga expertis, som biografbyrån enligt förslaget skulle ha rätt att inkalla, har enligt vad som inhämtats närmast förutsatts skola representera skatteområdet. Det synes riksräkenskapsverket lämpligt, att Kungl. Maj:t förordnar viss person att för ändamålet stå till statens biografbyrås förfogande. I beslut, varigenom nöjesskattebefrielse meddelas, torde biografbyråns chef jämte två granskningsmän böra delta.

Svenska stadsförbundet anser det ofrånkomligt, att betryggande garantier skapas mot en alltför vidsträckt tolkning av begreppet undervisningsfilm, om det skall kunna överlämnas åt statens biografbyrå att träffa det centrala avgörandet om en films karaktär.

Länsstyrelsen i Kronobergs län yttrar, att statens biografbyrås lämplighet som bedömningsorgan måhända torde kunna ifrågasättas. Den avsedda bedömningen är av väsentligt annan art än byråns nuvarande granskningsuppgifter. Det är en nödvändig förutsättning för att denna bedömning skall kunna anförtros åt byrån, att byrån får med sig adjungera lämplig pedagogisk expertis.

Rörande förhandsbeskedens bindande verkan uttalar *länsstyrelsen i Kalmar län*, att de kommunala och statliga myndigheterna böra vara undantagna från rätten att anföra besvär över biografbyråns beslut.

Beträffande filmkommitténs förslag, att nöjesskatten för biografreställningar med undervisande eller uppfostrande film skall utbetalas till huvudfilmens producent, bryta sig meningarna bland remissinstanserna

Till dem som tillstyrka detta förslag höra *Svenska filmsamfundet*, *Föreningen Sveriges filmproducenter*, *Sveriges filmuthyrareförening u. p. a.* och *Folketshusföreningarnas riksorganisation*. Den förstnämnda organisationen uttalar, att det är filmproducenten, som ensam står den ekonomiska risken, och att det är hans ambition, som är ursprunget till en film, vilken kan ge rätt till skattebefrielse. Det vore därför orimligt, om biografägarna i någon form skulle få tillfälle att nagga på producentens självklara rätt att helt tillgodogöra sig en skälig skatteåterbäring.

Länsstyrelserna i Kronobergs, Värmlands, Gävleborgs, Västernorrlands och Norrbottens län tillstyrka likaledes förslaget härutinnan. *Länsstyrelsen i Värmlands län* ifrågasätter dock, om det icke borde övervägas att göra någon skillnad mellan stödet till svensk och till utländsk producent. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* föreslår den tekniska ändringen, att utbetalningen till producenten skall ombesörjas icke av uppförmyndigheten utan av anordnaren.

Av dem som avstyrka ett producentstöd i den föreslagna formen framföras bl. a. principiella skäl. *Statskontoret* anser det sålunda vara i princip felaktigt, att nöjesskatteförordningen erhåller sådan avfattning, att för filmer, som skola vara skattefria, nöjesskatt först skall utkrävas för att därefter restitueras. Enligt statskontorets åsikt är det icke heller lämpligt att i förordningen ange, vilken part skattebefrielsen skall komma till godo, eftersom detta får anses vara en intern fråga mellan biografägaren och filmproducenten. *Svenska landskommunernas förbund* ger uttryck åt liknande synpunkter. *Svenska stadsförbundet* ifrågasätter likaledes, om det föreliggande spörsmålet bör lösas inom nöjesskatteförordningens ram; förbundet utgår från att stöd i varje fall bör tillkomma blott producent av svensk film.

I vissa utlåtanden anföres som motiv för ett avstyrkande på denna punkt, att andra än producenten helt eller delvis böra få draga fördel av en skattebefrielse.

Sveriges biografägareförbund hävdar sålunda, att en skattebefrielse bör komma både producenten och biografägaren till godo. Eftersom kulturellt värdefull film endast sällan är detsamma som publikdragande film, kan det för biografägaren vara ett osäkert företag att förhyra sådan film och särskilt att placera den på de större biograferna. Att som ifrågasatts tillämpa lägre biljettpriser för skattefria filmer har enligt vad förbundet uppger i praktiken visat sig omöjligt redan av den anledningen, att lägre priser på en biograf icke lockar publiken, som så att säga befarar att bjudas en svår-såld vara.

Länsstyrelsen i Kalmar län anser likaledes, att det är ofrånkomligt, att

vinsten av nöjesskattebefrielsen åtminstone delvis kommer biografägaren till godo, om denne skall stimuleras att stödja det syfte, som befrielsen vill främja. Att i författningsväg reglera, hur fördelningen skall ske, synes dock ogörligt; detta får som hittills bli beroende av avtalet mellan parterna. Det bör därjämte övervägas, om icke också den besökande allmänheten bör få draga fördel av skattebefrielsen genom sänkta biljettpriser. Delvis liknande synpunkter framföras av *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*.

Statens biografbyrå håller före, att en skattebefrielse bör föranleda en motsvarande sänkning av biljettpriserna och sålunda helt komma publiken till godo. Emellertid kan en prissänkning indirekt, genom en ökning av omsättningen, tänkas gynna även biografägaren och producenten. Biografbyrån pekar dessutom på vissa praktiska svårigheter vid ett producentstöd enligt kommitténs förslag. Även *Svenska stadsförbundet* frambåller möjligheten att tillämpa lägre biljettpriser vid förevisning av skattefri film.

I uttalanden av *statens biografbyrå*, *Svenska filmsamfundet* och *Folketshusföreningarnas riksorganisation* erinras om att kommittéförslaget lämnar kortfilmsproduktionen åsido.

Beträffande den närmare utformningen av kommitténs förslag ha åtskilliga påpekanden gjorts.

I ett flertal utlåtanden riktas sålunda invändningar mot att andra nöjeställningar med undervisnings- eller uppfostringssyfte än biografföreställningar genom den av kommittén föreslagna avfattningen av 14 § gå miste om sina nuvarande möjligheter till skattebefrielse.

Några remissinstanser ifrågasätta, om icke förhandsbesked bör kunna meddelas också vad angår filmer, vilkas visning — enligt 14 §:s första stycke — tjäna vetenskapligt ändamål. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* uttalar, att gränsen mellan sådana filmer och filmer med undervisnings- eller uppfostringssyfte icke torde vara alldeles klar.

Om den ändring i förutsättningarna för befrielse, som den av kommittén föreslagna lösningen i viss mån innebär, yttrar *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, att filmens karaktär kommer att bli ensam avgörande härvidlag, medan övriga nuvarande förutsättningar — t. ex. frånvaron av vinningssyfte — bortfalla. Enligt länsstyrelsens uppfattning vore det ur praktiska synpunkter otvivelaktigt till fördel, om man vid prövningen kunde bortse från eventuellt vinningssyfte, enär en sådan prövning ofta är mycket vanskelig. Länsstyrelsen anser det dock tveksamt, om det ur materiellträttsliga synpunkter är önskvärt, att detta rekvisit bortfaller. *Länsstyrelsen i Kalmar län* anför å sin sida i detta avseende, att de i propositionen 1945:344 angivna förutsättningarna för skattebefrielse självfallet även framgent böra gälla och att det överhuvud är av särskild vikt, att bestämmelserna i 14 § också i fortsättningen tolkas restriktivt.

Rörande frågan om skattebefrielse för smal- eller kortfilmsvisning i sam-

band med föredrag framhåller *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, att tveksamhet stundom yppats även här och att den föreslagna författningsändringen icke innebär någon lösning.

Spörsmålet, hur en biografföreställning skall bedömas, vid vilken det visas såväl befrielsekvalificerande som annan film, har berörts i ett par utlåtanden. *Länsstyrelsen i Kalmar län* finner det icke uteslutet, att tolknings-svårigheter kunna uppstå även på denna punkt, trots föreskriften i 19 § nöjesskatteförordningen, att en sammansatt tillställning skall bedömas med hänsyn till sitt huvudsakliga innehåll och syfte. Enligt länsstyrelsen ligger det därför nära till hands att — i anslutning till stadgandet i 5 § förordningen om särskilt bidrag till producent av svensk film (1951:457) — uppställa det villkoret för skattebefrielse, att i föreställningen skall ingå nöjesskattebefriad film med minst 85 procent. *Statens biografbyrå* utgår i sitt förslag till författningstext från att befrielse skall kunna medges endast när samtliga filmer vid föreställningen var för sig kvalificera härför.

Departementschefen.

Som den föregående redogörelsen visat har kommittéförslaget väsentligen två syften. Det ena är att undanröja de administrativa olägenheter, som f. n. äro förbundna med tillämpningen på biografföreställningar av bestämmelserna i 14 § nöjesskatteförordningen om skattefrihet för tillställningar med undervisnings- eller uppfostrings-syfte. Det andra är att stödja produktionen av undervisande och uppfostrande filmer.

Vad kommittén föreslår i det förra avseendet, nämligen en bindande förhandsbedömning genom en statlig myndighet, har vunnit praktiskt taget allmän anslutning bland remissinstanserna. Också jag är beredd att i princip acceptera den föreslagna omläggningen. Det kan knappast anses ändamålsenligt, att som nu de lokala uppbördsmyndigheterna skola ha att var för sig bedöma, om en viss film fyller kraven för skattebefrielse, särskilt om filmen, som regel är, visas på hundratals platser landet runt. Riskerna för en oenhetlig bedömning bli påtagliga. Härigenom komma både myndigheter och enskilda intressenter att åsamkas åtskilligt besvär, innan det blir klarlagt, hur filmen rätteligen skall bedömas ur nöjesskattesynpunkt. Vid ett system med bindande förhandsbesked skulle dessa olägenheter i det väsentliga försvinna.

Kommittén har föreslagit, att prövningen av frågan om skattebefrielse för filmer skulle ankomma på statens biografbyrå. Från några remissinstansers sida har ifrågasatts, om biografbyrån är det lämpligaste organet för denna prövning. Bl. a. har framhållits, att den förhandsbedömning som skulle komma i fråga skulle bli av väsentligt annan karaktär än byråns nuvarande granskningsuppgifter. Gentemot detta må emellertid påpekas, att

byrån sedan gammalt har en prövningsuppgift, som förutsätter en bedömning liknande den som blir erforderlig vid meddelande av förhandsbesked enligt kommitténs förslag. Vid prövningen av frågan, huruvida granskningsavgift enligt förordningen om biografreställningar skall utgå för viss film, har byrån nämligen att bedöma, huruvida denna kan anses närmast ha undervisande syfte och betydelse. Även bortsett härifrån synes emellertid byrån genom sin allmänna verksamhet som filmgranskande organ besitta en sådan erfarenhet i fråga om bedömningen av filmer, att byrån måste anses vara väl ägnad att handha också den med förhandsbeskeden sammanhängande granskningen. Möjligen synes, såsom riksräkenskapsverket framhållit, den omständigheten, att dessa förhandsbesked kunna få avsevärda fiskaliska konsekvenser, tala för att beslutanderätten borde tillkomma Kungl. Maj:t. Emellertid torde det allmännas intressen i detta hänseende bli tillräckligt tillgodosedda, om — såsom jag i det följande kommer att föreslå — en representant för kronan får befogenhet att hos Kungl. Maj:t anföra besvär över biografbyråns beslut.

Jag ansluter mig sålunda till kommitténs förslag, att det skall ankomma på statens biografbyrå att efter framställning meddela bindande besked i frågor, huruvida films visning fyller förutsättningarna för skattebefrielse enligt 14 § nöjesskatteförordningen. Vid bedömningen bör, likaledes i överensstämmelse med kommitténs förslag, vara ensamt avgörande, om visningen är ägnad att tjäna ett angivet syfte; det nuvarande kravet i paragrafens andra stycke, att visningen också skall ha anordnats i detta syfte, bör sålunda utgå.

I Föreningen Sveriges filmproducenters yttrande har uttalats, att det skulle vara av värde för producenten, om han finge möjlighet att erhålla ett preliminärt förhandsbesked i skattefrågan redan före en filminspelnings början. Emellertid torde det icke vara möjligt att redan på manuskriptstadiet bedöma en film ur de synpunkter varom här blir fråga. Något stadgande om en sådan preliminär förhandsbedömning bör därför icke inflyta i författningen. Givetvis bör däremot hinder icke möta för biografbyrån att vid underhandsdiskussioner med en filmproducent angående en planerad film lämna denne upplysningar om byråns principiella uppfattning i hithörande frågor.

Som framgår av det föregående ha meningarna varit delade om kommitténs förslag, att skattebefrielse för biografreställning med undervisande eller uppfostrande film skulle komma vederbörande filmproducent till godo i den formen att den nuvarande skattefriheten nominellt skulle slopas och nöjesskatten utbetalas till producenten. Den kritik som framförts torde icke kunna fränkännas visst fog. Som särskilt statskontoret framhållit är det sålunda principiellt mindre lämpligt att i en skatteförfattning införa bestämmelser

om en form av bidrag från det allmänna. Även andra omständigheter synas mig tala mot den föreslagna ordningen. Visserligen kan det icke förnekas, att det ofta kan vara rimligt, att en skattebefrielse till större eller mindre del kommer producenten till godo. Om det kan vara motiverat att generellt ge producenten hela nöjesskatten — vilket skulle innebära, att hans intäkter av filmen kanske bortåt tredubblades — är emellertid en fråga, som jag icke utan ytterligare utredning är beredd att taga ståndpunkt till. Jag vill till jämförelse nämna, att det förra året beslutade stödet till producent av svensk film icke utgår med mer än 20 procent av den statliga delen av nöjesskatten, d. v. s. 15 procent av hela nöjesskatten. Det är därtill att märka, att det nu av kommittén föreslagna stödet i måhända flertalet fall skulle komma att tillfalla utländska filmproducenter. Någon direkt anledning att stödja dessa producenter — som väl i allmänhet planera sin produktion utan nämnvärd hänsyn till ett eventuellt svenskt producentstöd — torde icke föreligga. Jag vill ytterligare framhålla, att de synpunkter, vilka Sveriges biografägarerförbund anfört i sammanhanget och vilka gå ut på att icke blott produktionen utan även visningen av undervisningsfilm bör stimuleras, också torde ha ett visst berättigande.

Med hänsyn till de nu anförda omständigheterna anser jag mig icke kunna ansluta mig till kommitténs förslag om särskilda bestämmelser av innebörd, att stöd skall lämnas till producenter av sådan film varom här är fråga.

Vissa remissinstanser ha ansett, att en skattebefrielse helt eller delvis bör komma publiken till godo genom att biografernas vanliga biljettpriser sänkas för de föreställningar, som äro befriade från nöjesskatt. Vissa skäl tala för att så borde vara fallet. Å andra sidan kan det vara ett berättigat intresse för biografägarna att få tillämpa samma biljettpriser vid ifrågavarande föreställningar som vid sådana föreställningar, där nöjesskatt utgår. Detta spörsmål bör emellertid icke lösas i föreliggande sammanhang. För övrigt må erinras om att priserna på biografbiljetter f. n. äro underkastade pris-kontroll enligt prisregleringslagen.

Frågan om hur de eventuella merintäkter, som kunna uppkomma till följd av att en biografföreställning är befriad från nöjesskatt, skola fördelas mellan vederbörande intressenter, torde liksom nu få avgöras genom avtal mellan dessa. Ofta torde det måhända kunna vara lämpligt att sådant avtal föreligger klart, redan innan en film anmäles till förhandsbedömning hos biografbyrån.

Beträffande den närmare utformningen av de erforderliga författningsändringarna må följande framhållas.

I något remissuttalande synes ha förutsatts, att ett positivt förhandsbesked om en viss film automatiskt skulle ge rätt till skattefrihet för varje föreställning, där denna film visas. En sådan innebörd torde emellertid icke kunna inläggas i ett förhandsbesked. Som framhållits kan vid en

och samma föreställning förekomma visning av både undervisningsfilm och film, vilken icke har sådan karaktär som avses i 14 §. Nöjeställningar med inslag av såväl filmförevisning som andra nöjesanordningar torde också förekomma. I fortsättningen liksom hittills måste det därför bli uppborrdsmyndighetens sak att avgöra, om skatt i det enskilda fallet skall utgå eller icke. Uppborrdsmyndigheten är bunden av förhandsbeskedet endast vad angår bedömningen av syftet med visningen av den särskilda filmen. Vid prövningen av frågan, om nöjesskatt skall utgå för föreställningen, har myndigheten att därjämte i förekommande fall tillämpa bestämmelsen i 19 § nöjesskatteförordningen, enligt vilken en tillställning sammansatt av olika delar skall bedömas med hänsyn till sitt huvudsakliga innehåll och syfte. Tillämpningen av nämnda bestämmelse lär i detta sammanhang knappast vålla några egentliga svårigheter.

Såsom ett antal remissinstanser förordat bör förhandsbesked kunna meddelas även beträffande film, vars visning är ägnad att tjäna vetenskapligt ändamål. Likaledes böra de nuvarande möjligheterna till skattebefrielse för andra nöjeställningar än biografföreställningar bibehållas.

Enligt de gällande bestämmelserna i 14 § andra stycket kvalificera undervisnings- och uppfostringssyfte för befrielse från nöjesskatt. Denna bestämmelse bör förtydligas i så måtto, att även upplysningssyfte bör angivas som kvalifikationsgrund. En sådan jämkning torde i sak icke innebära någon egentlig utvidgning av stadgandet. I överensstämmelse med vad dåvarande departementschefen anförde i sitt tidigare berörda uttalande i 1945 års proposition med förslag till nöjesskatteförordning bör även i fortsättningen endast sådan undervisning, upplysning eller uppfostran, som är av allmänt värde för samhället, kunna berättiga till skattebefrielse.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har uttalat, att den föreslagna omläggningen icke löser spørsmålet, hur smal- eller kortfilmsvisning i samband med föredrag skall bedömas i nöjesskattehänseende. Med anledning härav vill jag endast framhålla, att åtminstone i viss utsträckning de filmer, som det här rör sig om, torde vara sådana, att de kunna berättiga till skattebefrielse enligt 14 §.

Besvär över beslut av statens biografbyrå prövas enligt gällande regler av Kungl. Maj:t i statsrådet. Mål om nöjesskatt avdömas däremot i högsta instans av regeringsrätten. Vid införandet av anordningen med förhandsbesked beträffande filmer uppkommer frågan, var besvär över biografbyråns beslut i dessa ärenden skola avgöras. Enligt min mening tala övervägande skäl för att avgörandet skall tillkomma Kungl. Maj:t i statsrådet. Eftersom biografbyråns förhandsbedömning icke kan anses falla under regeringsrättslagens stadgande om att mål om debitering och indrivning av utskylder eller andra avgifter skola upptagas och avgöras av regeringsrätten, torde någon ändring av nämnda lag icke vara erforderlig.

Som jag tidigare anförat bör icke blott den som påkallar förhandsbesked

utan även en företrädare för kronan få möjlighet att anföra besvär över beslut av biografbyrån i ärenden om förhandsbesked. För uppgiften att bevaka kronans — och indirekt även kommunernas — intressen synes lämpligen skattedirektören hos överståthållarämbetet böra komma i fråga.

Ett spörsmål, som i detta sammanhang bör uppmärksammas, är om biografbyråns förhandsbesked skola tillämpas oavsett om de vunnit laga kraft eller icke. Om ett icke lagakraftvunnet förhandsbesked trädde i tillämpning och Kungl. Maj:t därefter upphävde beslutet, skulle följderna bli att nöjesskatt finge påföras i efterhand för dittills obeskattade föreställningar. En sådan ordning skulle utan tvivel medföra åtskilliga olägenheter. Jag förordar därför, att skattebefrielse skall kunna medgivas endast med stöd av förhandsbesked, som vunnit laga kraft innan föreställningen hålles.

Vissa spörsmål om förfarandet inom biografbyrån m. m. torde få regleras i administrativ ordning. Bl. a. bör härvid beaktas, att biografbyrån i mån av behov bör kunna anlita utomstående expertis för bedömningen.

De erforderliga författningsändringarna böra träda i kraft den 1 juli 1952.

I överensstämmelse med vad som anförts har inom finansdepartementet upprättats förslag till *förordning angående ändrad lydelse av 14 och 30 §§ förordningen den 21 december 1945 (nr 823) om nöjesskatt.*

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att nämnda förslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställer förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtast till riksdagen.

Ur protokollet:

Lennart Eriksson.